

Zadruga

List za združništvo in razne
narodno-gospodarske razprave.

Last in glasilo „Zadružne Zveze v Celju“.

Urejuje: **Janko Lešničar.**

Uredništvo in upravništvo je na Schillerjevi cesti št. 3,
I. nadstropje v Celju. Rokopisi se ne vračajo. Naročnina
se naj pošilja »Zadružni Zvezi v Celju«. Ponatisi iz
»Zadruga« so dovoljeni le tedaj, ako se navede vir.

Naročnina celoletno 3 K. — Cene inseratom po dogovoru.
List izhaja 1. in 15. dan v mesecu.

ZADRUGA

:: :: Glasilo „Zadružne Zveze v Celju“. :: ::

DR. A. BOŽIČ:

Poimenski izvlečki iz knjig dolžnikov.

Knjiga dolžnikov mora biti pri vsaki hranilnici in posojilnici tako urejena, da se iz nje lahko vsak čas izvidi vsakokratno stanje terjatve glede kapitala, obresti, zamudnih obresti in stroškov. Navedeno mora biti natančno ime dolžnika, in sicer krstno ime in priimek; ako ima dolžnik tudi domače ime, naj se navede tudi to; poleg imena naj bo naveden značaj dolžnikov in njegovo natančno bivališče s hišno številko in krajem, v katerem stanuje. Ta natančnost glede dolžnikovega naslova je neobhodno potrebna, da se prepreči vsaka zamenjava. Ne zadostuje, da tajnik zadruga ali blagajnik itak vesta, kdo je ta ali oni dolžnik. Vsak, kdor dobi knjigo dolžnikov v roke, mora že na podlagi podatkov v knjigi brez daljnega povpraševanja in brez pomote ugotoviti dolžnikovo osebo. Vpisovalec si naj bode vedno v svesti, da so knjige za zadrugo najvažnejši dokaz. Pridejo lahko pred sodišče — in tam se verjame le popolnim, redno in natanko pisanim knjigam. Čim natančnejša je knjiga, tem boljše za zadrugo. — Pride lahko v roke drugega tajnika ali blagajnika, ki še ne bo povpraševal in po vseh listinah brskal, da ugotovi dolžnikovo osebo.

Dalje mora iz istih razlogov biti v knjigi naveden znesek posojila (dolga), obrestna mera, dan, kedaj se je posojilo izplačalo, dan, do katerega so obresti poravnane. V opombi in na drugem primernem mestu naj bo zaznamovano, kdo je porok za posojilo, ter natančni naslovi porokov s polnim imenom, značajem in bivališčem. Ravnotam naj se zaznamuje, če in kje je posojilo vknjiženo. Dobro je, če se v opombi zaznamva tudi dan načelstvenega sklepa, s katerim je bilo posojilo dolžniku dovoljeno.

Vsakega pol leta bi naj vsaj pri manjših zadrugah načelstvo pregledalo knjigo dolžnikov, naj bi vsako posojilo pretresalo glede stanja kapitala, obresti in stroškov ter glede varnosti. — Ugotoviti bi moralo, ali se niso v osebi dolžnika ali porokov ali glede zastavljenega zemljišča zgodile take izpremembe, ki zmanjšujejo varnost posojila, ter je morebiti nastopila potreba, posojilo z drugimi poroki zavarovati, ga vknjižiti, za obresti opominjati, del posojenega kapitala ali celo posojilo izterjati.

Načelstvo je odgovorno za naložbe zadrugi od vlagateljev zaupanega denarja. Odgovorno je torej tudi za malomarno izterjavanje obresti in za nezadostno zavarovanje kapitala. Ta odgovornost zna postati za člane načelstev posebno pri večjih posojilih usodepolna. Tega bi se naj člani načelstev, posebno pa tajniki in blagajniki vedno živo zavedali.

Pri večjih zadrugah, pa tudi pri rajfajzenovkah je mudno in težavno, prelistovati še le pri seji načelstva knjigo dolžnikov ter iti od številke do številke ter od dolžnika do dolžnika.

Zato priporoča in zahteva Zveza kot revizijska oblast, da napravi tajnik poimenski izvleček iz knjig dolžnikov. Ti poimenski izvlečki naj bodo takó napravljeni, da se na posebno rubricirano polo papirja po zaporednih številkah, pod katerimi so dolžniki v glavno knjigo vpisani, navede imena dolžnikov, visokost posojila, čas, od kedar so obresti na dolgu, zavarovanje posojila (vknjižba, poroke) in pusti oddelek za opombe odprt.

Ta poimenski izvleček se mora napraviti vsako polletje, najmanj pa vsako leto enkrat.

Poimenski izvleček dolžnikov mora predložiti tajnik ali blagajnik seji načelstva, ki ima dolžnost, da ta poimenski izvleček natanko od številke do številke pregleda in pri vsakem posameznem dolžniku sklepa o tem, ali in kaj se naj glede posojila ukrene. Sklep se mora v odprti razpredelek izvlečka in v sejni zapisnik zabeležiti. Ako so obresti redno plačane, ako odplačuje dolžnik tudi na kapital in ako je varnost neizpremenjena, potem odpadejo posebni sklepi glede takega dolžnika. Če se pa opazi, da so obresti najmanj ozir. največ eno leto na dolgu, se mora storiti sklep, da se dolžnika za obresti opominja, in če dolžnik opominu ne ustreže, se naj izterja tudi kapital. — **Največja rana pri posojilnicah in hranilnicah so zaostale obresti. Redno izterjevanje obresti je v prid zadrugi in v prid dolžniku.** Zadruga si dobi na ta način vedno dovolj sredstev za redno poslovanje; daljno izposojevanje na obrestih prejetih zneskov

je za zadrugo najbolj dobičkanosno, ne da bi dolžniki to čutili, ker velja rek: obresti naj nesejo zopet obresti. Načelstva si naj zapomnijo: iz visoke svote zaostalih obresti v bilanci je sklepati na malomarno gospodarstvo v zadruzi. Za dolžnika je redno plačevanje obresti ugodno, ker manjše zneske vsakdo lažje plača kakor če se mu na obrestih nabere velika svota. Dolžnike se mora navaditi na red in se jih ne sme nikdar pustiti v mislih, da zadostuje, če plačajo obresti vsaj vsaka tri leta po enkrat, morebiti celo za tretjo leto nazaj.

Ako so se dolžnikove razmere izpremenile na neugodno, ali pa ako so nastale spremembe v gospodarskih razmerah porokov, mora načelstvo sklepati o tem, ali se naj celo posojilo ali del istega izterja ali pa se naj pozove dolžnika, da preskrbi zadrugi drugo zadostno jamstvo, ker bi se sicer posojilo deloma ali v celoti izterjalo. **Ponovno opozarjam načelstva in Zadržna Zveza kot revizijska oblast jim nalaga dolžnost, da uvedejo pri vseh posojilih brez izjeme odplačevanje ali amortizacijo.** Pri rajfajzenovkah se mora dolžno pismo vsaka štiri leta obnoviti. Pravilno pa je, da se v štirih letih posojilo v resnici vrne. Če se ne more odplačati celega dolga, naj se odplača vsaj del istega, za ostanek pa se naj po sklepu načelstva dovoli novo posojilo in izstavi novo dolžno pismo. Pri kreditnih zavodih, ki nimajo rajfajzenovih pravil, je istotako gledati na to, da dolžnik vsakega pol leta ali vsaj vsako leto večji ali vsaj predpisani manjši znesek odplača. Z odplačanimi zneski dobi zadruga sredstva za redno in nemoteno poslovanje, zadržnik-dolžnik pa si gospodarsko stanje brez občutnih težkoč olajša, se dolga polagoma odkriža, in dobi veselje do gospodarstva, če vidi vidne uspehe svojega dela in truda. So kreditne zadržge, ki so odplačevanje posojil brez izjeme uvedle in pri tem krasno izhajajo. So pa zopet kreditne zadržge, ki se za dolžnike ne brigajo drugače, kakor če so obresti že tri leta na dolgu in preti zastaranje obresti, za odplačevanje terjatve same se pa ne zmenijo, takó da so dolžniki dvajset in trideset let vedno isto svoto dolžni. Tako stališče in tako ravnanje nasprotuje zdravemu gospodarskemu razvoju ljudstva, vsakemu napredku posojilnice in dolžnikov. Tako postopanje je vzrok mnogim tožbam in dražbam, ki bi sicer izostale.

Vsakoletni imenski izvlečki o posojilih naj vedno opozarjajo načelstva na dolžnost, čuvati koristi posojilnice glede varnosti razposojenega denarja, glede rednega plačevanja obresti in glede rednega odplačevanja kapitala. Dolžnost na-

čelstev vseh posojilnic je, da uvedejo poimenske izvlečke in jih v nalašč v ta namen sklicanih sejah dobro pretresajo ter storijo sklepe o tem, kaj se naj z vsakim posameznim posojilom stori.

Priporoča se, da se ti imenski izvlečki napravijo istočasno z bilanco, torej koncem poslovnega leta. Ko pretresa načelstvo bilanco, se mora prepričati o pravilnosti posameznih postavk bilance, torej tudi aktivne točke: posojila. Brez poimenskega izvlečka ne more imeti načelstvo sigurnosti, da je v bilanco postavljena številka reelna, in ne more z mirno vestjo občnemu zboru poročati, da so dani krediti (posojila) povsem varni.

Stanko Detela:

Kako se naj vknjiži vojno posojilo?

Pri malih kmečkih posojilnicah, ki so podpisale in vplačale vojno posojilo, bo marsikje delalo vknjiževanje te postavke preglavice. Te vrste vknjižb prihajajo pri takih zavodih pač malo-kterikrat vpoštev. Dotični funkcionar, ki opravlja pri posojilnici posle knjigovodstva, kot lajik, tudi ne more biti tako lahko na jasnem, ko dobi v roke obračun vojnega posojila, kako naj izpelje vknjižbo, da bo pravilna in da se je bo zamoglo ob zaključnem letnem računu pravilno izkazati. Da se temu odpomore, naj služijo sledeča pojasnila.

Pred vsem naj bo omenjeno, da imam v mislih take knjige, ki jih v knjigovodstvu navadno rabijo naše kmetske posojilnice po obrazcih Zadrúžne Zveze in ki se sestavlja navadno iz blagajniškega dnevnika, razdelnika, salda-konti (knjige vlog, posojil, naloženega denarja, vrednostnih papirjev i. t. d.).

Ako je katera posojilnica zavodu, pri katerem je podpisala vojno posojilo, nakazala n. pr. K 1.000,—, se to navadno in jednostvano vpiše v dnevnik pod izdatke: Za rač. nalož. denarja vloga pri Zadrúžni Zvezi, Celje K 1.000,—. V slučaju pa, da ima ta posojilnica pri Zvezi že svoj račun, tedaj pa je le-ta Zvezi poslala samo naročilo za dotično subskripcijo in bo postavko vknjižila še le tedaj, ko prejme od Zveze obračun.

Vzemimo tedaj slučaj, da se denar za Posojilnico in hranilnico v Grižah, ki je naročila n. pr. K 1.000 voj. posojila, nahaja že pri Zvezi (naj si ga je zato nakazala ali da ima tam svoj račun). Zveza ji pošlje obračun za dan 8. novembra t. l. ki se glasi takole:

Slavna Posojilnica in hranilnica Griže.

Na podlagi Vašega podpisa z dne	
Vam je dodeljenih	1000 K — v
III. davka prostega $5\frac{1}{2}\%$ avstrijskega vojnega posojila iz leta 1915	
po kurzu K 93'60, odbivši $\frac{1}{2}\%$ provizije, tedaj	
po K 93'10	931 K — v
$5\frac{1}{2}\%$ obresti od 1. oktobra 1915 do 8. nov. 1915	5 » 96 »
kolek	10 »
	<hr/>
	937 K 06 v
Odračunimo Vam četrletni kupon za 1. jan. 1916	13 » 75 »
	<hr/>
	923 K 31 v
ter smo tedaj znesek po	923 » 31 »
vpisali v breme Vašega tekočega računa pri nas, val. 8. novembra.	

Omenjam, da so zavodi sedaj po večini svoje stranke za prvi četrletni kupon, ki zapade 1. jan. 1916, na njih računu že priznali. Ker pa bo kupon vnovčen šele v prvem tednu januarja, se seveda za znesek kupona do 31. dec. t. l. ne računa nikakih obresti ampak šele od tedaj, ko kupon zapade, t. j. od 1. jan. 1916, odnosno od tistega dneva, s katerim ga je dotični zavod, pri katerem se je subskripcija naročila, priznal na računu vlog. V knjigi, kjer se vpisuje naložen denar, se pri znesku kupona pusti za 1. 1915 pripis obresti ali obrestne številke.

V dnevniku pa se vknjižba izpelje tako-le :

Prejemki :

Nov. 8. Za rač. nalož. den.: dvig pri Zadr. Zvezi, Celje K 937'06,
 nov. 8. Za rač. obresti: prvi $\frac{1}{4}$ letni kupon III. voj. pos. » 13.75.

Izdatki :

Nov. 8. Za rač. vredn. papirjev : III. voj. posojilo K 931'—
 nov. 8. Za rač. obresti : Zadr. Zvezi za voj. posojilo . . . » 5'96
 nov. 8. Za račun upr. troškov: kolek » —'10
 nov. 8. Za rač. nalož. denarja: vloga pri Zadr. Zvezi
 per 1. jan. 1916 K 13'75

V razdelnik se prenese kot navadno Razdelnik izdatkov, ako nima stolpca za vrednostne papirje, se zato uporabi kak stolpec, ki je sicer prazen ali pa tak, ki se drugače ne rabi.

V slučaju da ima posojilnica kako stranko, katera je pri njej naročila n. pr. K 100 voj. posojila, tedaj se vknjižba izvrši sledeče :

Prejemki:

Nov. 8. Za rač. vredn. papirjev : I. Cerar, tu, za podpisanih K 100 nom. III. voj. posojilo po K 93'10	K 93'10
nov. 8. Za rač. obresti : od 1/10. do 8./11. po 5 $\frac{1}{2}$ %	» —'59
nov. 8. Za rač. upr. troškov : kolek	» —'10
nov. 8. Za rač. hranilnih vlog : I. Cerar, tu, vložil iznos kupona voj. posojila per 1. jan. 1915	K 1.37

Izdatki :

Nov. 8. Za rač. hranilnih vlog : I. Cerar, tu, dvigne	» 93'79
nov. 8. Za rač. obresti : za $\frac{1}{4}$ letni kupon III. voj. pos. per 1. jan. 1916	» 1'37

Ako je stranka vplačala zneske, ki so navedeni pod prejemki izven hranilnih vlog, tedaj odpadejo vknjižbe pod izdatki, istotako seveda tudi, ako se noče stranko priznati za kupon, odpadejo potem vknjižbe, ki se na tega nanašajo. Vsekakor pa je priporočljivo, da se obračunava z istim dnevom in tako kot je napravljen obračun onega zavoda, pri katerem je posojilnica podpisala posojilo ; v slučaju, da je bilo vojno posojilo podpisano pri Zadrugi Zvezi, tedaj z 8. novembrom. Če se pa morda vpiše v knjige obračun pozneje kot 8. novembra, tedaj se naj vpiše za ta dan valutira. To je radi kontrole boljše in tudi praktičnejše.

V bilanci mora biti koncem leta med aktivni navedeno pod točko : vrednostni papirji, ona svota, katero se je za papir faktično izdalo, tedaj v našem primeru K 931. — (za nominale K 1.000 vojnega posojila ; za manjše ali večje zneske veljajo sorazmerne vsote, vedno po kurzu 93.10 za K 100 nominala), odnosno po oficijelnem kurzu, ki bo naznanjen 31. dec. t. l.

DR. ANTON BOŽIČ :

Iz združnega prava.

1.

V pravilih nekaterih zadrug se najde določba, da se smejo izvrševati pravice združnikov na občnem zboru le po odposlancih (delegatih). V združnem zakonu način izvršenja pravic združnikov natančneje ni določen. Vsled tega je bilo vprašanje o dopustnosti take določbe v pravilih sporno. Lansko leto je izšla razsodba, ki razsoja to vprašanje tako-le:

Določba združne pogodbe (pravil), da se izvršuje glasovalna pravica združnikov pri občnem zboru po delegatih (odposlancih), je dopustna.

Razsodba od 16. aprila 1914. R. I. 105/14

Iz razlogov:

Res je sicer, da sistem delegatov (odposlancev) v zadružnem zakonu ni izveden. Ta sistem pa zaradi tega še ni izključen, ker zastopa zadružni zakon stališče, da prepušča natančnejša določila o pogojih in načinu izvrševanja glasovalne pravice zadružni pogodbi (§ 5 št. 9 zadr. zak). Sklicevanje na § 27 tega zakona je zgrešeno. Prvi odstavek tega paragrafa je sicer obvezno pravo, določa pa le to, da se morajo pravice, ki pristojajo zadružnikom nasproti zadrugi, izvrševati od vseh zadružnikov na občnem zboru. Da bi moral pa imeti vsak zadružnik na občnem zboru tudi en glas, tega zakona ne določa. Nasprotno, drugi odstavek § 27 zadr. zak. drugačno uredbo izrecno dovoljuje. — Predležeča izprememba pravil je takā drugačna uredba. Uvede namreč organizacijo zadružnikov, s katero se določa, na kak način naj v bodoče izvršujejo zadružniki svoje pravice na občnem zboru. Taka uvedba torej ni protizakonita. Z ozirom na izredno visoko število zadružnikov pri tej zadrugi je predlagani način izvrševanja pravic zadružnikov celo pripravnejši za izraževanje volje vseh zadružnikov, ako izvršujejo ti svoje pravice po manjšem številu delegatov.

2.

Zadružno glasilo »Die Genossenschaft« prinaša v št. 47 letnika 44 (1915) sledečo zanimivo razpravo:

Okrajna bolniška blagajna v St. Pölten je predpisala Hranilnici in posojilnici v Wieselburgu doneske za člana načelstva (kontrolorja), ker je ta član načelstva prevzel posle v vojno službo poklicanega knjigovodje in je dobival za svoj trud odškodnino. Rekurz zoper ta predpis je ostal brezuspešen, okrajno glavarstvo in namestništvo ga je zavrnilo. Šele ministerstvo za notranje zadeve je na nujno opozoritev, da se v tem slučaju vendar gre le za delo, katero je vsled vojnih dogodkov začasno moral prevzeti reprezentant zadruge, torej delodajalec sam, rekurzu ugodilo in z odlokom od 3. oktobra 1915 št. 3070/V izreklo, da zavarovanju podvrženo službeno razmerje v takem slučaju ne obstoji. Tozadevno obvestilo okrajnega glavarstva se glasi **V kolikor se je v izpodbijani odločbi izreklo, da je tudi Anton G podvržen bolniškemu zavarovanju, je c. kr. ministerstvo za notranje zadeve izpodbijano odločbo in prvoinstančni odlok razveljavilo, ker je smatrati člane načelstva zadruge za reprezentante (zastopnike) zadruge in torej kot delodajalce, ki ne izgubijo te svoje lastnosti, ako poleg zastopstva zadruge za-**

časno tudi take posele izvršujejo, katere se po navadi poveri uradnikom; pri tem položaju je brez pomena, ako dobijo ti člani načelstva za svoj trud primerno odškodnino.

Taki člani načelstva torej zaradi nedostajanja službene pogodbe v zmislu § 1 zakona o zavarovanju za slučaj bolezni niso podvrženi bolniškemu zavarovanju.

Zvišanje davka na žganje in ureditev prometa s špiritom.

S cesarsko odredbo z dne 8. novembra 1915, drž. zak. št. 330 se je zvišala doklada k davku na žganje za 40 vin, t. j. na 1 K 10 v od litra alkohola.

Z odredbo trgovskega ministra z dne 8. novembra 1915, drž. zak. št. 331 se je ustanovila na Dunaju centrala za špirit in se je promet s špiritom uredil.

Z odredbo trgovskega ministra z dne 8. novembra 1915, drž. zak. št. 332 so se določile najvišje dopustne cene za denaturiran špirit in z odredbo trgovskega ministra z dne 8. novembra 1915, drž. zak. št. 333 se je spremenila odredba glede doklade na davek od žganja z dne 23. januarja 1914, drž. zak. št. 12.

K vsem tem odredbam je izdala vlada sledeče uradno pojasnilo:

S cesarsko odredbo z dne 8. novembra 1915 se zviša doklada na davek od žganja za nadaljnih 40 vin. od litra alkohola, tako da znaša sedaj cel davek na liter alkohola 2 K (nižja postavka) in 2 K 20 vin. (višja postavka pri ekskotingentu). Kakor je znano, so se določila v obnovljenem zakonu v davku na žganje z dne 23. januarja 1914 preodkazila deželam. Po tem obnovljenem zakonu bi naj dobile dežele mnogo večji delež od dohodkov davka na žganje, kakor je bilo to določeno v postavi z dne 8. julija 1901. Vojni dogodki pa so prekrižali tozadevne račune in že l. 1914 so dobile dežele le malenkostna večja preodkazila iz davka na žganje kakor so jih dobivale poprej.

Vsled vojne se je žganja dosti manje izdelalo in tudi popilo; to je tako neugodno uplivalo na dohodke iz davka na žganje, da bi dobile deželne uprave za l. 1915 še mnogo manj preodkazil kakor so jih dobivale po zakonu z dne 8. julija 1901. Deželne uprave bi ta primanjkljaj toliko bolj občutile, ker se izdeluje precej manj piva in izgube dežele precejšnji del dohodkov

iz pivne naklade. Vlada je uvidela nujno potrebo zvišati dohodke iz davka na žganje tako, da bi dežele ne trpele škode.

Ker se bo odrejeno zvišanje doklade od davka na žganje pri preodkazilih glasom davčne novele z dne 23. januarja pri odkazilih za l. 1915 že upoštevalo, bodo imele od njega dobiček v prvi vrsti dežele in pričakovati se sme, da odkazila iz davka na žganje, ki jih dobe dežele za l. 1915, ne bodo zaostajala za prejšnjimi leti; prihodnje leto celo lahko pričakujemo zdatno zvišanje.

Istočasno z omenjeno cesarsko odredbo glede zvišanja doklade na davek od žganja ste bili razglašeni dve ministerijalni odredbi. Ena se tiče ustanovitve centrale za špirit, katera prične s svojim delovanjem na Dunaju 9. okraj, Lichtensteinstrasse 53; z drugo ministerijalno odredbo se upeljejo za denaturiran špirit maksimalne cene.

Ker se je znižalo izdelovanje špirta, so poskočile v nekaterih krajih cene za to blago tako, da bi bili konzumenti trajno zdatno oškodovani, ako bi vlada ne nastopila proti takim razmeram. Dočim so se mogle določiti pri drugih predmetih za gospodarstvo maksimalne cene, se tega pri obdačenem špirtu ni moglo upeljati, ker je kakovost blaga prerazlična in ker je to blago podvrženo na raznih krajih raznim krajevnim davčnim dokladam. Pod temi okolščinami ni preostajalo ničesar družega kakor centralizirati ves promet s špirtom in skrbeti za enakomerno preskrbo trga z blagom, da se prepreči špekulativno navijanje cen. Centrala se bo posluževala že obstoječe organizacije za promet s špirtom; da bode pa mogla tudi z blagom razpolagati, je vlada zasegla vse zaloge špirta po stanju z dne 13. novembra in tudi ves poznejši izdelek. Razumljivo je, da se bodo cene žganja vseh vrst zvišale, deloma vsled tega, ker so se surovine podražile, deloma vsled tega, ker se špirta izdeluje mnogo manj ko v navadnih časih. Cene, katere so se sedaj že zahtevale in dovoljevale za žganje v vzhodnih krajih monarhije, so bile celo višje ko bodo veljale vkljub zvišani dokladi na žganje v bodoče.

Glede denaturiranega špirta se da stvar mnogo lažje urediti. Vsled davčnih predpisov pride to blago že enotno na trg; zato je bilo možno odločiti zanj maksimalne cene. Upoštevati pa je bilo treba, da velja tudi za gorljivi špirit ono, kar za naravnega: izdelovalni stroški kakor tudi cene surovin so se zvišale, izdelovanje znižalo. Vkljub vsemu temu niso maksimalne cene višje ko so bile cene za gorljivi špirit pred 1. julijem. Za

prodajo na drobno so določene cene tako, da ne bo zvišanja, po nekaterih krajih se bodo celo znižale.

František Cyril Kampelik.

»Dne 14. novembra«, pišejo »Zemědělské a družstevní listy« v Pragi, »je poteklo 110 let, kar je zagledal luč sveta prvobornik češkega zadružništva zdravnik František Cyril Kampelik.

Dr. Kampelik je bil sin ne zelo premožnega češkega mlinarja v Siřenovu pri Jiřinu. V svoji mladosti je prebil težko življenjsko šolo; z lastnim delom in lastno skrbjo si je pomagal naprej; preživel je prvo dobo boja, katerega je bil češki narod za svoje jezikovne, politične in gospodarske pravice. Za svojo preropenje se ima zahvaliti češki narod enemu od svojih buditeljev — Kampeliku.

Z njegovim imenom je spojeno brušenje in povzdiga češkega jezika ter njegovo uveljavljenje v leposlovju; z imenom Kampelikovim so ozko združena imena Jan Kollár, Pressl, Hněvkovsky, Štulc, Amerling in Šafařik.

Delovanje Kampelikovo za probujo češkega naroda na Moravskem, na Dunaju in po dokončanih študijah na Češkem je z zahvalo zapisano v zgodovini preropenja češkega naroda, za katerim je stremel ta odlični mož z vso vstrajnostjo in pozitivnovalnostjo.

Tudi tedanje politično gibanje je našlo v Kampeliku uglednega in odkritosrčnega sobojevnika. Zanimivo je, da je leta 1848 bila izdana v dvajset tisoč izvodih Kampelikova brošura: »Z Bogom! — Slavnemu poslanstvu Češke Krone na Dunaj dano od odbora meščanske Besede v Pragi na pot dne 19. marca 1848 ob 6. uri zjutraj«.

Od kmečkih političnih prvakov je stal Kampeliku najbližji njegov dolgoletni in zvesti prijatelj Brauner.

Po krajših potovanjih za mejo je bival Kampelik večinoma v vzhodnočeških mestih, zlasti v Kraljevem dvoru nad Labo, v Hronovu, v Vamberku, na Opočni, v Libčanih pri Kraljevem gradu, kjer je izvrševal svojo zdravniško prakso, predaval poleg Lambla prirodoslovje in češčino na kmetijski šoli v Stěžerah in poučeval češki narod s članki v časopisih in z raznimi spisi znanstvene, politične in glavno narodno-gospodarske vsebine.

Kampelik je imel kot zdravnik osobito priliko spoznati, kaj narodu koristi in kaj ga teži. Imel je odprte oči in odprto srce;

zaradi tega je lahko dobro svetoval zlasti kmečkemu ljudstvu, s katerim je osobito prišel v dotiko.

V svojem spisu z l. 1864 »Splošna asekuracija proti škodljivim življem in padanju živine« je nasvetoval ustanovitev okrajnih zavarovalnic, v spisu »Kako si pomagamo do dežja in dobre rose« je svaril pred nepremišljenim pokončevanjem gozdov, v knjigi »Sredstva proti hudim časom« je svetoval gospodarska predavanja in prireditve zabavo-podučnih kmečkih veselic, v kmetijsko-obrtnem časopisu »Obrt« je dal podnet za ustanovitev mnogih še sedaj obstoječih podjetij v kraljevogradskega okolišu in v svojih »Predlogih za obrtnike« je vspodbujal k notranji kolonizaciji.

Iz cele vrste narodno-gospodarskih predlogov se pripisuje sedaj največji pomen predlogu, stavljenemu l. 1861 v spisu »Hranilnice po farah pomagajo sebi in obrti iz revščine«. V tem je vspodbujal Kampelik ljudstvo, ki ima male prihranke, da bi jih vlagal v male farne hranilnice, katerih poslovanje in vodstvo je do podrobnosti naznačil.

Dasiravno nekateri praktični poskusi Kampelikovi zadružnih ustanovitev niso ostali vzor današnjemu češkemu denarnemu združništvu, vendar je toliko gotovo, da je Kampelik prvi na Češkem zanesel misel kmetijskega združništva med ljudstvo, da je on prvi izvršil tudi praktične poskuse in da je bil on pred Raiffeisnom na delu za združno kmečko organizacijo.

A ponosni smo in ostanemo, da je bil mož, kateri je istočasno z Raiffeisnom in Schulze-Delitzschem v Nemčiji dvignil prapor združne samopomoči na Češkem, Čeh; naj nam služi vedno v slavo, da se je našel med prvoboritelji češkega naroda mož, kateri je s svojim bistrim in dalekoglednim razumom kazal češkemu narodu pred pol stoletjem pot, po katerem hodi naš narod danes in katera ga pelje višje in višje do gospodarske moči in gospodarske samostojnosti ter neodvisnosti.

Ko so položili l. 1872 na Kuklenskem pokopališču v grob Kampelikovo telo k večnemu počitku, niso bile s telesom pokopane tudi krasne in dragocene ideje, katere je zastopal do svojega zadnjega diha.

Duh Kampelikov — duh buditelja češkega naroda, buditelja kmečkega ljudstva — bdi in bode med nami bdel; znamenit njegov rek, »kar je jednemu nemogoče, to je skupnosti možno«, ostane za večne čase podlaga našemu združništvu in vendar enkrat podlaga nove in boljše češke politike.

Kampelik je spadal k starim našim rodoljubom, čijih geslo je bilo: »Vse za domovino!« Iz bogatega svojega duševnega zaklada je dal češkemu narodu toliko dragocenih napotil, da zasluži, da se češki narod hvatežno spominja 110ietnice njegovega rojstva.

Preživljamo veliko dobo; ako nam manjka voditeljev velikih imen, se spomnimo dobrega vzgleda in dobrega sveta buditeljev češkega naroda, spominjajmo se njihovih gesel in ravnanjmo se po njih; s tem najdostojnejše slavimo njih spomin.

In stari domoljubi češki bodo lahko spali v grobovih svojih nevbudno spanje, ako bo češki narod gospodarsko ujedinjjen in osamosvojen in ako bodo potomci naših narodnih buditeljev v težkih in odločilnih dobah vse žrtvovali za domovino.

Zadružne in razne gospodarske vesti.

Vojni stroški Avstrije do konca 1914. Ravnokar priobčeno poročilo kontrolne komisije za državne dolgove za čas do konca decembra 1914 vsebuje natančne podatke o vojnih stroških Avstrije za prvih pet mesecev vojne. Denarne operacije vsled vojne do konca decembra so obsegale vsoto 5.044 milijonov kron. Od te tvori manjšo polovico, namreč 2.200'74 milijona, prvo vojno posojilo. Vsoto 2'6 milijard kron reprezentirajo nezaložene kreditne operacije, katere so se izvršile pri državni banki; 234 milijonov kron tvori prvo posojilo v markah v valutne svrhe. Transakcije pri avstro-ogrski banki tvorita dve lombardni posojili na podlagi zakladnih listov (Schatzscheine) s skupno vsoto 1.782 milijonov kron, dalje posojilo na solamenice v znesku 126'8 milijona kron. Obresti prvega vojnega posojila znašajo letno 121 milijonov kron; za predujme pri banki ima država letno 51'3 milijona kron, za posojilo v markah letno 14 milijonov kron obresti plačati. Za fundirana in nezaložena posojila je torej narastlo do 31. decembra 1914 letno 186 milijonov kron obresti. K temu pridejo odgovarjajoči izdatki ogrske državne polovice; o njih ne vsebuje poročilo avstrijske kontrolne komisije za državne dolgove ničesar. Državni dolg, kateri je znašal pred vojno 13 milijard kron, je narastel koncem decembra 1914 na 17.9 milijard kron. Glavne skupine državnega dolga obsegajo: skupno notno in srebrno rento v znesku po 5.020 milijonov kron, avstrijsko zlato rento v znesku po 1.168'69 milijona kron, avstrijsko kronsko rento v znesku po 2.824 milijona kron in avstrijsko investicijsko rento v znesku po

1169 milijona kron. K temu še pridejo dolgovi državnih železnic v znesku po 3.111'6 milijona kron, konečno še specijalni dolgovi, posebno posojila za srečke in posojila raznih fondov. Med nezaloženimi dolgovi so saline v znesku po 873 milijona kron, stari zakladni listi v znesku po 169 milijonov kron, od katerih je 64 milijonov kron vplačanih, konečno prvo vojno posojilo v znesku po 2.200 milijonov kron. Državne zakladne nakaznice, ki se jih je izdalo lani pred vojno, znašajo 296'6 milijona kron. Nezaloženi dolgovi pri notni banki znašajo skupno 2.608 milijonov kron. Najprej je najela država pri dunajskih bankah kontokorentni predujm v znesku po 200 milijonov kron s 6% obrestovanjem. Ta predujm pa je bil takoj vrnjen, tako da ni država obtežena z novimi obrestmi. Vsega skupaj znašajo obresti za državne dolgove do 31. decembra 1914 letno 700.6 milijona kron.

Delovanje vojne posojilnice. Do 15. novembra 1915 se je dalo pri vseh poslovnicaah vojne posojilnice posojil K 137,420.942, vrnilo se je K 55,356 762, ostalo je torej še K 32,064.180 posojil. Od tega odpade na zastavo efektov in hranilničnih vložnih knjižic K 75,633.465, na zastavo blaga K 1,054'835 in zastavo hipotekarnih terjatev K 5,375.880.

Nemško kmetijsko združništvo tekom vojne. V berlinskem združnem listu »Blätter für Genossenschaftswesen« poroča odlični nemški zadrugar Hildebrand o nemškem kmetijskem združništvu tekom vojne. »Po enem letu vojne«, pravi Hildebrand, »se lahko reče, da je kmetijsko združništvo, zlasti Raiffeiznove hranilnice in posojilnice, vojno dobro prebilo. Spočetka so sicer ljudje tu in tam iz strahu za denar dvigovali, kmalu pa je dotekalo hranilnih vlog toliko kakor še nikoli, kar obstoje rajfajznovke. Podrobnega pregleda o tem dotoku še ni, pač pa se vidi že iz računskih zaključkov za l. 1914, da se je zvišalo stanje hranilnih vlog napram l. 1913 za okroglo 18 milijonov mark. L. 1915 so vloge naraščale: posojilnice so svoje dolge poplačale, naložbe so se presenetljivo množile. Denar je začel dotakati, ko se je zvedelo, da se da potom posojilnic vnovčiti rekvizicijske terjatve za konje, vozove itd. Potem so prišli še drugi vzroki za pomnoževanje hranilnih vlog: prisilni prihranki za delavne moči. prihranki možev v vojni, prenehanje stavbnega dela, omejevanje izdatkov za umetna gnojila, ker je bilo iste težje dobiti, prodaja žita in živine. Mnogi ljudje so tudi uvideli, da je nesmiselno držati denar doma; iz zabojev, omar, slamnic in nogovic so tekle velike vsote denarja v hranilnice in posojilnice. Navzlic

mobilizaciji članov načelstev in nadzorstev so posojilnice vendar povsod delovale naprej, tudi v takih krajih, ki so jih začasno zasedli Francozi; občutne izgube so pa imele nekatere posojilnice na Pruskem vsled ruske invazije; vendar pa so se k sreči knjige le redko zgubile. Posojila so dajale posojilnice tekom vojne mnogo manj; ponekod so posodile občinam večje vsote za dobrodelne namene.«

Zaplemba galice. Z naredbo od 28. septembra 1915 je odredila vlada zaplembo galice. Izvzete iz zaplembe so zaloge pod 100 kg in one zaloge, ki so namenjene za vojaško porabo. Kdor poseduje več kakor 100 kg, mora svojo zalogo tekom osmih dni z navedbo lastnikovega imena poljedelskemu ministerstvu naznaniti. Kdor galico izdeluje, mora vsakokrat izdelane množine vsakega 15. v mescu naznaniti poljedelskemu ministerstvu. Te množine se morajo na zahtevo ministerstva oddati tja in po cenah, kakor določi poljedelsko ministerstvo. Ravnanje proti podpisom naredbe se kaznuje z globo do 5000 K ali z zaporom do šest mesecev.

Odškodnine za poškodovanje nepremičnin vsled vojne.

Odredba od 30. septembra 1915 drž. zak. št. 296, ki določa uporabo odškodnine za one nepremičnine, ki so bile v vojni poškodovane, je za naše zadrage posebno važna. Odredba določa: ako se za vojne poškodbe na nepremičnini izplača odškodnina, se sme izplačana svota uporabiti praviloma le za to, da se uničena ali poškodovana nepremičnina postavi v prejšnjo stanje. Drugačna uporaba je dovoljena le z dovoljenjem politične oblasti prve instance. Odškodninski zneski se nakažejo deželni blagajni. Ako se naj ti zneski uporabijo za obnovitev nepremičnin, mora politična oblast prve instance izdati na lastnika nepremičnine potrebne ukaze in sme izplačati zneske le v primeru napredovanja dela. Ako se odkazani zneski naj ne uporabijo za obnovitev nepremičnine (n. pr. stavb), sme politična oblast odškodninske zneske lastniku naravnost izročiti, vendar le v slučaju, ako nimajo tretje osebe (upniki) do teh zneskov posebnih pravic. V slednjem slučaju, to je, če obstoje pravice tretjih oseb, sme izročiti politična oblast odškodninske zneske lastniku le z privoljenjem teh oseb, sicer pa jih mora položiti pri sodišču, ki potem pravnim potom preiskuje, komu je denar izročiti. Te določbe veljajo ne samo glede hiš in posestev, ampak tudi glede gozdov, potem pa tudi glede vseh poškodb, ki so se zgodile vsled vojnih dejatev. Ravnanje proti tem določbam se strogo kaznuje.

Maksimalne cene za vino se ne upeljejo. »Allgem. Wein-Zeit.« poroča: Poročilo, da so se v nekaterih vinorodnih nižjeavstrijskih krajih vršila poizvedovanja v svrhu določitve maksimalnih cen za vino, je povzročilo v vinorejskih krogih precejšnje vznemirjenje. Deželni odbornik Mayer, ki je pri nižjeavstrijskem deželnem odboru poročevalec za vinogradniške zadeve, je sklical 20. novembra posvetovanje zastopnikov iz vseh nižjeavstrijskih vinorodnih krajev, da se zavzame v tej zadevi pravočasno primerno stališče. V okraju Retz je bila žena nekega mobiliziranega vinorejca ovadena, ker je prodala na Dunaj hl novega vina po 90 K. Zastopniki nižjeavstrijskih vinorejskih okrajev so sklenili poslati svoje odposlance k ministru za notranje zadeve; temu odposlanstvu pod vodstvom deželnika odbornika Mayerja so se pridružili deželni poslanci Jedek, Kollmann, Tomassino in dež. vinarski ravnatelj Ferd. Reckendorfer. Deželni odbornik Mayer je obrazložil ministru notranjih zadev težavo, ki se kažejo pri določitvi maksimalnih cen za vino in je povdarjal, da bi maksimalne cene oškodoval v prvi vrsti vinorejce. Minister je pripoznal upravičenost navedenih pomislekov in je povedal, da je bil odlok, kateri je gori omenjeno vznemirjenje povzročil, naperjen v prvi vrsti proti celi armadi agentov, kateri po deželi nakupujejo vino za inozemstvo. Po polurnem pogovoru se je deputacija prepričala, da se maksimalnih cen za vino ne namerava določiti. Kakovost vina v posameznih okoliših je prerazlična in bilo bi že težavno določiti pravične maksimalne cene za navadno konzumno vino, kamoliše za fina buteljna vina, za katera so se že od nekdaj plačevale izjemne cene. S tem, da bi se maksimalne cene določile, bi najbrže vina ne prišlo dovolj v promet. Posestniki slabega blaga bi se istega po maksimalnih cenah radi znebili, ne pa tudi oni, ki imajo v svojih kletah boljšo kapljico. Te bi ne bilo na trg — in škodo bi imeli producenti in tudi vinska trgovina.

»Naloge naših kreditnih zadrug po vojni«. Pod tem naslovom je priobčil naš predsednik dr. A. Božič v »Zadrugi« daljši članek, ki ga je ponatisnil »Učiteljski Tovariš« s pripombo: »Mnogo naših požrtvovalnih tovarišev je bilo, je in bo zaposlenih v raznih kreditnih zadrugah, kjer je njih nesebično delovanje v blaginjo ljudstva in v napredek našega narodnega gospodarstva. Te razne kreditne zadruge čakajo po vojni velike naloge, ki jih je opisal strokovnjak dr. Anton Božič v celjski »Zadrugi«. Da se s temi nalogami seznanijo tudi naši tovariši ter ta izborna navodila obrnejo ljudstvu v prid kot njega najboljši prijatelji in

svetovalci širom vsega slovenskega našega ozemlja, prijavljamo tudi mi imenovana izvajanja.« Želeti bi bilo, da bi se z izvajanji dr. Božiča v tem članku bavili tudi drugi slovenski časopisi. V spredaj objavljenem članku o češkem združnem prvoborniku dr. Kampeliku že kličejo Čehi vse može dobre volje in bistrega razuma na delo, da se zacelijo gospodarske rane, ki jih povzročuje vojna. Naj bi tega ne pozabili tudi Slovenci, zlasti še, ker je del obzemlja, v katerem stanujemo, po vojni neposredno prizadet.

Kmetijsko prebivalstvo avstro-ogerske monarhije. Kakor poročajo: »Statistische Mitteilungen«, glasilo osrednje statistične komisije na Dunaju, odpade na kmetijstvo glasom zadnjega ljudskega štetja 8,396.774 takih oseb, ki so delale in 5,120.517 rodbinskih članov, na Ogerskem 5,544 206 delovnih oseb in 7,751.213 rodbinskih članov, v Bosni in Hercegovini 577.207 delovnih oseb ter 1,065.994 rodbinskih članov. Pri tem je treba upoštevati, da sloj kmetovalcev in vrtnarjev ni od drugih v vseh navedenih državah strogo omejen. Na Avstrijskem štejemo v ta sloj vinorejce in vrtnarje, dalje gojitelje drevesnic; izvzeti so odgojitelji plemenitih pasem domačih živali za prodajo. Na Ogerskem so izvzeti čebelarji in svilorejci. V Bosni in Hercegovini se prištevajo zopet vse te na Avstrijskem in Ogerskem izvzete panoge k zemljedelnem. Povsod pa so izvzete osebe, ki so zaposlene v gozdarstvu, lovu in ribarstvu. Brez ozira na te razlike se lahko reče, da dela na Avstrijskem v kmetijstvu od 100 oseb poljedelskega sloja 62, na Ogerskem 42 in v Bosni 35. Od vsega prebivalstva sodeluje pri kmetijskem obratu na Avstrijskem od 100 oseb 56, na Ogerskem od 100 oseb 43, v Bosni in Hercegovini od sto oseb 35.

Največja zadruga za vnovčevanje jajc na Nemškem je v Wiefelstede na Oldenburškem. Ustanovila se je 28. maja 1899; pristopilo je 72 združnikov. Prvi nabiralni dan so prinesli združniki 3000 jajc. V 15 letih se je zadruga nenavadno razvila; dočim je prodala prvo leto za svoje združnike 41.779 jajc, jih je prodala l. 1913 3,644.400 za 273.179 M! Zadruga ima sedaj lastno obratno poslopje s skladiščem, rampo za nakladanje, temnico in kletjo; v svojem okolišu ima 21 zbiralnic za jajca. Zadruga se trudi perutninstvo v svojem okolišu povzdigniti z oddajo dobrih pasem; uredilo je na enem posestvu vzorno perutninarstvo. Po zapiskih posameznih združnikov se giblje čisti dohodek od kokoši 1.12—5.50 M na leto; za eno jajce je izplačevala zadruga po 7.5 pfeniga.

Kaj stane sedaj mleko? V dunajski »Wr. Idw. Zeitung« razpravlja profesor dr. Ostermayer o pridobitnih stroških za mleko. Na podlagi preiskovanja pri 240 večjih in manjših moravskih kmetijah je prišel dr. Ostermayr do prepričanja, da znašajo povprečni pridobitni stroški mleka za čas vojne 31'85 h za kg proti 19'67 h v normalni dobi, so tedaj za 61'9⁰/₀ višji. Povišek je povzročilo podraženje krme za 130⁰/₀, mezd za 9'2⁰/₀ in cele režije za 9'9⁰/₀; dvojnost se je povrh tega znižala, ker je bilo mogoče vsled pomanjkanja delavcev živino slabše oskrbovati ko v mirnih časih. Na dobro vodenih kmetijah je znašalo dojnost 500 kg težke krave pred vojno 2.228 kg mleka na leto ali 6'1 kg na dan; za časa vojne je znašala dojnost enako težke krave 1974 kg mleka na leto ali 5'4 kg na dan. Pri nas bodo nasledki vojne podobni, če ne hujši. Zvišanje dojnosti bi se dalo sicer s porabo močnih krmil doseči, a na porabo močnih krmil naši kmetovalci žal še niso vajeni.

Oprostitev kmetovalcev od črnovojniške službe. Po naj-novejših odredbah c. in kr. vojnega ministerstva so pristojna za rešitev oprostilnih prošenj odslej c. in kr. vojaška poveljstva (k. u. k. Militärkommando), ako gre za prošnje, ki stremijo za oproščenje na dobo do 3 mesecev. Te prošnje se morajo vložiti potom okrajnega glavarstva na c. in kr. vojaško poveljstvo. Potom poljedelskega ministerstva se vlagajo prošnje, ki stremijo za oproščenje gažistov ali gaž aspirantov ali prošnje, v katerih predlagajo okrajna glavarstva oproščenje za daljšo dobo.

Vojni invalidi in branjarstvo. V listu »Soziale Praxis« obravnava profesor dr. Wygodzinski (Bonn) vprašanje: Vojni invalidi in mala trgovina (branjarija). Pisatelj prihaja do sklepa, da bi se naj invalide kakor vdove po padlih vojakih obvarovalo pred branjarstvom. Povdarja se v članku docela upravičeno, da propada ravno zato toliko malih trgovin, ker nimajo tisti, ki so jih otvorili, niti dovolj strokovnega znanja, niti dovolj potrebnega kapitala in morajo že od vsega začetka delati s posojili in dolgovi. Drugi razlog za težaven položaj male trgovine je ta, da se ji posveča preveč ljudi; mali trgovci postanejo ne le ljudje, ki so se drugod ponesrečili, temveč tudi taki, ki so preje imeli lepe službe, pa so jih pustili, ker se jim je zdelo, da bodo kot branjevci bolj neodvisno živeli. V modernem človeku je veliko stremjenja za samostojnostjo in to žene marsikaterega v trgovino; tam seveda spozna, da je tudi pri tem poklicu svoboda le prazen pojem, ako nima človek na razpolago dovolj kapitala in znanja.

Nekateri si seveda pomagajo, velika večina pa je do skrajnosti odvisna od dobaviteljev in odjemalcev. Razmere v mali trgovini torej niso sijajne in se bodo po vojni še poslabšale, če bode preveč ljudi sililo v ta poklic. Dr. Wygodzinski sklepa svoj članek s pozivom na one, ki imajo skrbeti za vojne invalide, da naj tem raje preskrbijo drugod kruha in jim naj odsvetujejo branjnarstvo. — Ta nasvet bodo z veseljem pozdravile konzumne zadruga, ne zato, ker bi se bale konkurence, temveč zato, ker gotovo ni v interesu kupujočega občinstva, ako se trgovina z živili razcepi na sto in sto nezurjenih rok.

Uvoz žita iz Rumunije in Bulgarije. O uvozu žita iz Rumunije in Bulgarije na Nemško sodi »Kölnische Volkszeitung« v štev. 2 dne 18. novembra: Upliv nemškega prodiranja v Srbiji se že čuti. Rumunija dovaža na sedaj prostem potu po Donavi žito v Avstrijo in Nemčijo. S tem je omogočeno tudi za nas obilnejše preskrbovanje ljudstva s kruhom in moko. Rumunija ima na razpolago pridelek dveh letin, kateri se ni mogel izvažati, deloma vsled zaprtih Dardanel, deloma iz političnih razlogov; in in če je bilo kaj izvoza, se je vršil isti z velikimi težavami in sitnostmi. Rumunija nam lahko da na razpolago pšenice, ječmena in ovs. Koliko tega žita je pripravljenega za izvoz, se natančno ne ve; koliko se pa lahko izvozi, je mogoče sklepati iz statističnih podatkov o rumunskih žetvah. L. 1913 je pridelala Rumunija 2.291.300 ton pšenice, 602.300 ton ječmena in 551.400 ton ovs. Ako odračunamo domačo porabo in pa izvoz, ki se je morebiti sedaj ali poprej izvršil v sovražne dežele, vidimo, da so še vseeno ostale iz žetve l. 1913 in l. 1914, ki gotovo ni bila manjša ko l. 1913, znatne množine za uvoz v centralne države. Zlasti velja to glede pšenice. Pomisliti je treba, da je v normalnih letih pridelek pšenice v Rumuniji za polovico večji ko v Nemčiji. Četudi je gotovo, da uvoz rumunskega žita ne pomeni za nas vprašanja: življenje ali smrt, nam je vendar izpopolnjenje naših zalog dobrodošlo. V slučaju obilega rumunskega uvoza se lahko rumunski konzum svobodnejše giblje in se z oddajo večjih zalog pšenične moke kruh zboljša. Tudi posredno bi imel dovoz rumunske pšenice dobre pšenice: žito, ki se ga doslej rabi kot nadomestek za pšenico, se lahko rabi drugod, osobito za živinorejo, kar pomenja zopet obilnejšo ponudbo mleka in mesa. Vojaško prodiranje proti jugovzhodu ima torej za nas le prijetne posledice; položaj se bo zboljšal, ako bo dosežena zveza s Turčijo in Malo Azijo (kar se je sedaj že doseglo, op. ur.). Poleg Rumunije pride

za uvoz krušnega zrna tudi nekoliko zrnja za upoštev. Po dose-
danjih poročilih se je dovolilo tam izvoz 20.000 ton koruze za
uvoz v Nemčijo; uvažala se bodo tudi druga živila. Nemčija rabi
letno 1 milijon ton koruze in ne pomenja 20.000 ton mnogo, je
pa čisto čeden dodatek. Vzpričo dejstva, da so določene za kruh
in moko maksimalne cene, je gotovo, da se bodo te maksimalne
cene znižale, ako se bodo upravne oblasti prepričale, da je blaga
na razpolago dovolj.

**Jednota českých hospodářských společenstev ve vévodství
Slezskem** v Opavi je imela svoj občni zbor za l. 1914 dne
25. novembra. Ta zveza je po številu svojih članic prilično tako
velika kakor naša, ima deležev 96 000 K in nekaj manj naložb
in kreditov kakor naša Zveza. Ima pa nekaj, česar naša Zveza
v takem obsegu nima: lepo upeljan blagovni promet. Sama pro-
daja premog (l. 1914 781 vagonov) in umetna gnojila (l. 1914
143 vagonov) druge potrebščine pa dobavlja svojim članicam po
Centralnem gospodarskem skladišču v Opavi (l. 1914 1.841 va-
gonov). Članice te zveze so skoraj vse male rajfajzenovke po
deželi, v. l. ljub temu pa zveza izvrstno dela, ker je cela organiza-
cija enotna in trdna in ker razpolaga nedvomno z mnogimi po-
žrtvovalnimi združnimi delavci.

Splošna zveza avstrijskih kmetijskih zadrug na Dunaju
ima svoj občni zbor v torek dne 21. decembra 1915 v dvorani
nižjeavstrijske kmetijske družbe na Dunaju I. Schauflegasse 6.

Uvedba listkov za mleko v Budimpešti. 15. novembra tek.
leta so uvedli v Budimpešti za otroke pod 2 letoma in za bol-
nike listke za mleko. Ta uvedba velja s 1. decembrom tudi za
otroke od 2 do 10 let. Z listki za mleko se more kupiti za
otroke pod 2 letoma dnevno 1 liter, za otroke od 2—10 let
dnevno pol litra, za vsakega bolnika v zmislu zdravniškega spri-
čevala dnevno 1—1½ litra mleka. Listki za mleko veljajo za
dobo 1 meseca. Veletržci z mlekom so brez ozira na druge svoje
obveznosti primorani dobavati svojim budimpeštanskim prodajal-
cem toliko mleka, kolikor se ga glasom oddanih listkov za mleko
potrebuje.

Sestava računskih zaključkov za l. 1915. Ker nima sedaj
Zadružna Zveza dovolj uradništva na razpolago, prosimo one
članice, ki žele pomoč pri sestavi računskega zaključka za l. 1915,
da to čimpreje naznanijo in za računski zaključek izvlečke pri-
pravijo. Na ta način bo mogoče obiske zadrug brez velike izgube
časa primerno razdeliti in izvršiti.

Uspeh podpisovanja na 3. vojno posojilo na Štajerskem.

C. kr. štaj. namestnija poroča: Uradne ugotovitve višine na Štajerskem pri subskripcijskih mestih podpisanega 3. avstrijskega vojnega posojila so podale nepričakovano visoko svoto okroglih 271 milijonov kron. Od teh odpade na štajersko eskomptno banko, češko unionbanko, osrednjo banko nemških hranilnic, avstrijsko dež. banko, dunajsko bančno društvo in anglobanko skupaj 152 milijonov in na hranilnice na Štajerskem nad 80 milijonov; potem takem so se slednje na podpisovanju udeležile s 13⁰/₀ vložnine. Ostanek subskribirane svote je bil podpisan pri drugih kreditnih zavodih v deželi, pri poštni hranilnici in pri davčnih uradih. Če pomislimo, da Štajerske nikakor ne moremo prištevati k bogatim kronovinam, da niso nadalje najbogatejši faktorji dežele, namreč največja industrijska podjetja in najimovitejši zemljiški posestniki podpisali vojnega posojila na Štajerskem temveč pri dunajskih finančnih zavodih in torej niso izkazani v navedeni svoti, smemo pač po pravici trditi, da je doseženi uspeh posebno ugoden. Tudi štajerska mladina se je navdušeno odzvala klicu domovine ter po svojih močeh kar največ pripomogla k uspehu 3. vojnega posojila. Da imenujemo le posamezne zavode, naj omenimo, da je podpisala tukajšna deželna realka 85.000 K, moško in žensko učiteljske v Gradcu 64.637 K, trgovska akademija 78.400 K, državna gimnazija v Celju 44.778 K in graške ljudske in meščanske šole skupaj 130.364 K. Tako je doseglo složno in zavedno sodelovanje vseh činiteljev, globoko vkoreninjena ljubav do domovine in gospodarska prevdarnost prebivalstva pri podpisovanju tretje vojnega posojila uspeh, na katerega more biti Štajerska v resnici ponosna.

Cene za mleko se neprestanoboljšujejo in bodo tekom zimskih mesecev nedvomno še rastle. Tudi surovo maslo bo doseglo še v šje cene, istotako različni siri.

Udeležba članic Zadružne Zveze v Celju je bila tudi pri 3. vojnem posojilu zelo živahna. Ker nam mnoge članice še sedaj niso vrnille tozadevnih izpolnjenih izkazov, ne moremo še končnih številok o udeležbi objaviti. Čudno se nam zdi, da mnoge slovenske posojilnice ne polagajo prav nobene važnosti na to, da se izkaže poleg drugorodnega tudi slovensko zadružništvo z naložbo pri vojnem posojilu. Več ne bodedmo tu govorili, kdor ni na glavo padel, si bo lahko nadaljevanje sam pristavil in takoj poslani izkaz o udeležbi pri vojnem posojilu izpolnil ter Zadružni Zvezi vrnil.

O vnovčenju kuponov. Po naredbi trgovinskega ministerstva od 31. oktobra 1915 drž. zak. šte. 339 vnovčujejo kupone od tretjega vojnega posojila od komadov po 100 K, 200 K, 1000 K in 2000 K tudi oni poštni uradi, katerim je bilo po naredbi od 13. septembra 1915 drž. zak. št. 274 poverjeno vnovčenje kuponov od prvega in drugega vojnega posojila. Razglas o pooblaščenju državnih (eraričnih) in drugih tem istovrstnih poštnih uradov za vnovčenje kuponov se nabije v dotičnih poštnih uradih. S tem je ustrezno tudi našim zadrugam, ki so podpisale vojno posojilo, pa se pri vnovčenju ne poslužijo Zadrुžne Zveze, ki jim sicer oskrbi vnovčenje brezplačno.

»**Na slovinském venkově.**« Pod tem naslovom je napisal A. Zavasil v »Zemědělsk. a družstevn. list.«, glasilu Osrednje zveze čeških kmetijskih zadrug v Pragi, prav simpatičen podlistek o življenju in gospodarstvu slovenskih kmetov. na Štajerskem. Hvali našo živinorejo in sadjarstvo, graja pa naše — pijanstvo.

Letošnji pridelek žita v Avstriji in na Ogorskem. Letošnji pridelek pšenice se ceni v Avstriji na 14.41 milj. q, rži 23.83 millj. q, ječmena 14.71 milj. q, ovsa 19.5 milj. q, koruze 3.42 milj. q; na Ogorskem se ceni pridelek pšenice na 62 milj. q, rži 36 milj. q, ječmena 28 milj. q, ovsa 32 milj. q, koruze 59 milj. q; ves pridelek žita na Avstrijskem in Ogorskem se ceni na 218 milj. q.

Vloge čeških Schulze-Delitzschevk. V mesecu oktobru so imele češke posojilnice Schulze-Delitzschevega sistema na Češkem in na Moravskem skupno okroglo 401 milijon hranilnih vlog. Te posojilnice so si osnovalе, kakor znano, posebno zvezo, katera ima v Živnostenski banki svojo denarno centralo. Največja češka posojilnica Schulze-Delitzschevega sistema je v Kralj. Vinogradih pri Pragi z okroglo 40 milijoni hranilnih vlog; rezervnega fonda ima ta posojilnica 3,150,000 K, naloženega odvišnega denarja in vrednostnih papirjev okroglo 9 milijonov kron.

Vesti blagovnega oddelka.

Pravočasen nakup strojev. Dočim je bila prejšnja leta ponudba gospodarskih strojev zelo velika, je to danes ravno narobe: vojska je omejila izdelovanje in otežkočila dobavo potrebnega materiala. Vrhu tega se dobiva sedaj tudi iz inozemstva mnogo manje strojev kakor v mirnih časih. Vsled vedno se zmanjšujočih zalog je treba gospodarske stroje čim preje naročiti. Naročila sprejema Zadrुžna Zveza v Celju.

Nabava tiskovin. Opozarjamo še enkrat svoje cenjene članice, da si čim prej naroče potrebne tiskovine za računske zaključke, potrebne knjige in druge tiskovine, ker se papir kakor delo dražita od dne do dne in ker ni gotovo, če bo pozneje mogoče tiskovine pravočasno dobiti.

Nabava modre galice. V tej zadevi je posredovalo te dni naše predsedstvo pri merodajnih mestih na Dunaju in je dobilo zagotovilo, da se bo modra galica dobila, najbrže pa v manjši množini in bo treba z njo zelo varčevati. Zadruga, ki so galico pri Zadrुžni Zvezi v Celju naročile, bodemo o stanju te veljavne gospodarske zadeve vedno pravočasno obveščali.

Naročila na premog. Ker se nekatere zadruga zanimajo za skupno nakupovanje premoga za svoje zadrुžnike, jih obveščamo, da bo mogoče dobiti le tu in tam kak vagon, ker so premogokopi vsled velikega povpraševanja na eni, vsled pomanjkanja delavcev in vagonov na drugi strani, z odpošiljanjem premoga zelo zaostali.

Nabava žvepla za leto 1916. Naročila žvepla bomo sprejemali od vinogradarjev le pod pogojem, če podpišejo pri naročbi reverz, v katerem se obvežejo, da bodo porabili žveplo le v svojem lastnem gospodarstvu in ne oddajo žvepla drugim niti proti plačilu niti brezplačno. Naročniki morajo nadalje navesti, koliko oralov vinogradov posedujejo; to izjavo si morajo dati potrditi od pristojnega občinskega urada. Z ozirom na to, da je zaloga žveplene moke zelo majhna, zamoremo naročila za isto sprejemati samo v zoznam brez vsake obveznosti. Razdelitev žveplene moke bo se vršila po sklepu naznanilne dobe, ki je določena na 31. decembra 1915 sorazmerno z došlimi, velikosti vinogradov odgovarjajočimi naznanili. Opozarjamo svoje naročnike, da se dobavlja žveplo le v originalnih vrečah s 50 kg.

Svarilo pred ničvrednimi krmili. Zlorablajoč sedanje izvanredne razmere, prodajajo nekatere trgovske tvrdke rižove odpadke kot rižovo krmo. Ker obstojajo ti odpadki samo iz zmletih riževih lupin, katere so popolnoma brez vrednosti in se sploh ne smejo smatrati za krmo, se kmetovalci in drugi živinorejci resno svarijo pred nakupom tega blaga za krmilo. Nakup dobrih močnih krmil posreduje Zadrुžna Zveza v Celju.

Tomaževa žlindra je razprodana in ne moremo zaradi dobave za leto 1916, ker se še vršijo tozadevno pogajanja, ničesar obljubiti svojim naročnikom.

Vabilo ^{na}
izredni občni zbor

„Narodne založbe v Celju,

registrovane zadruge z omejeno zavezo«,

ki se bo vršil

dne 18. dec. 1915 ob 6. uri zvečer v prostorih Zadrugne Zveze
v Celju.

- Dnevni red:
1. Poročilo o stanju zadruge.
 2. Sprememba pravil v točkah: a) § 25, III. odst. (način razglasitve občnega zbora); b) § 27, III. odst. (zastopstvo s pooblastili); c) § 28, II. odst. (razdružba zadruge).
 3. Slučajnosti.

CELJE, dne 6. dec. 1915.

Dr. Anton Božič, **Dr. Ernst Kalan,**
člana načelstva.

Posojilnica v Mariboru (Narodni dom)

sprejema **hranilne vloge** na knjižice in
v tekočem računu.

Obresti se pripisujejo glavnici polletno, rentni
davek plačuje zavod iz svojega.

Posojila daje na hipotečni in osebni kredit.

Eskomptuje menice ter otvarja **kredite**
v tekočem računu trgovcem in dr. zavodom.

Rezervni zaklad K 371.256 08, lastno premoženje
zadruge K 570.737 92, štiriintrideseto upravno leto.

Za dosego najboljših letin izvrstne kakovosti
je gnojenje s **kalijem**:

kajnitom ali 40%
kalijevo soljo **nezobhodno**
potrebno.

Kalijeva sol porabi one množine dušika in fosforne kisline, ki se nahajajo v tleh, kar je vočigled sedanjemu pomanjkanju dušikovih in fosfornokislih gnojil posebno važno.

Kalijeve soli so edino umetno gnojilo, ki je tudi v vojnem času v obilni meri na razpolago.

Čimprejša naročila nujno priporočamo!

Na 1 oral damo primerno 300 kg kajnita (v jeseni ali v zgodnji spomladi) ali 100 kg 40% kalijeve soli (v spomladi).

Ta gnojila prodajajo vsi trgovci z umetnimi gnojili in kmetijske zadruge pod pogoji kalijevega sindikata.

Vse nasvete in brošurice o porabi vseh umetnih gnojil se dobi brezplačno pri

Kmetijski pisarni kalijevega sindikata
Dunaj I., Schauflergasse 6.

Zadružna Zveza v Celju

ima v zalogi sledeče opravilne knjige in tiskovine za posojilnice in druge zadruge:

Glavna knjiga za hran, vloge.
Glavna knjiga za posojila.
Blagajniški dnevnik.
Razdelniki prejemkov in izdatkov.
Zadolžnice (dolžna pisma).
Prošnje za posojila.
Opomini za obresti.
Opomini za podaljšanje posojil.
Obračun vzdignjenih hranilnih vlog.
Obračun izplačanih posojil.
Denarni listek.
Računski zaključki za posojilnice.
Računski zaključki za mlekarne.
Pristopni list.
Konto deležev.

Register zadružnikov.
Knjiga dolžnikov in porokov.
Indeks vlagateljev.
Indeks zadružnikov in dolžnikov.
Zapisnik za seje načelstva.
Zapisnik za občne zборе.
Mlekarski zapisnik.
Tabele za preračunanje zaostalih obresti.
Obrestne tabele za $4\frac{1}{2}$, $4\frac{3}{4}$, 5 , $5\frac{1}{2}$ in $6\frac{0}{10}$.
Kopirne preše in knjige s potreščinami.
Menične kopijne knjige.
Izkaz o rentnini.
Izkaz o neposrednih pristojbinah.
Invent. izvlečki iz glavnih knjig z naslovnimi ovitki.

Sprejema tudi naročila na hranilne in zadružne knjižice, računске zaključke, pismeni papir in zavitke s firmo.

Prodaja najzanesljivejša in najcenejša umetna gnojila kakor Tomaževo žlindro (znamka deteljica), kajnit in kalijevo sol, superfosfat.

Prevzema naročila na poljedelske stroje in železne blagajne.

Cenj. naročila nasloviti **naravnost na "Zvezno tiskarno" v Celju.**

Zvezna tiskarna Celje, Schillerjeva cesta šte. 3

Priporoča se za vsakovrstno izvrševanje tiska od navadne do najmodernejše oblike. — Ker je bogato založena z najnovejšimi okraski ter opremljena z motornim, oziroma električnim obratom, izvršuje največja dela v kratkem času, okusno, točno in ceno.

Posebno se priporoča slavnim posojilnicam in hranilnicam za natis **hranilnih in združnih knjižic, računskih zaključkov, dolžnih pisem, tabel in raznih tiskovin.**

Zvezna knjigoveznica Celje, Schillerjeva cesta šte. 3

Priporoča se za vsa v svojo stroko spadajoča dela, kakor vezanje zapisnikov, raznih liturgičnih in drugih knjig ter molitvenikov; v izdelovanje map, fascikelnov in passepartoutov.

Cenj. naročila nasloviti **naravnost na "Zvezno tiskarno" v Celju.**